

Methotrexaat bij de ziekte van Crohn

MTX

Uw behandelend arts heeft met u gesproken over een behandeling met methotrexaat (MTX). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van dit medicijn en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Het is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundig specialist IBD terecht.

Algemeen

Tot nu toe is de oorzaak van de ziekte van Crohn niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziekte voor kunnen doen. De ziekte geneest niet door de behandeling met medicijnen. Als u deze medicijnen afbouwt of stopt dan kunnen de klachten weer terugkomen.

Wat is methotrexaat?

Uw behandelend arts schrijft MTX voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen. MTX behoort tot de groep immunosuppressiva. Dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke afweer onderdrukken en op deze wijze de ontsteking in de darm afremmen. MTX kan in combinatie met andere medicijnen worden voorgeschreven. MTX is een cytostaticum: een stof die bij de behandeling van sommige soorten kanker wordt gebruikt. Omdat is gebleken dat MTX ook de groei remt van niet-kwaadaardige cellen heeft het middel ook een gunstig effect op de ziekte van Crohn. De dosering van MTX is bij de ziekte van Crohn veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen. Hierdoor zullen de bijverschijnselen ook minder vaak voorkomen en milder van aard zijn.

Effect van methotrexaat

Effecten van MTX kunnen binnen vier tot acht weken merkbaar zijn. Er zijn echter ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft. Bij goed effect wordt MTX langdurig voorgeschreven. In sommige gevallen wordt MTX in combinatie met een ander medicijn gegeven omdat andere medicijn beter te laten werken, zoals bijvoorbeeld infliximab.

Voor de start

Informeer uw behandelend arts altijd indien er sprake is van één of meer van onderstaande omstandigheden:

- Een infectie op één plaats op uw lichaam (zoals een zweer op uw been);
- Een infectie in uw hele lichaam (zoals griep);
- Een langdurige of steeds terugkerende infectie;
- Gebruik van andere medicatie. Neem altijd een lijstje mee naar uw behandelend arts met daarop alle door u gebruikte medicijnen;
- Besmetting met tuberculose in het verleden;
- Alcoholgebruik;
- Een bekende verminderde nier- en/of leverfunctie.

Vorbereiding start Methotrexaat

Om de ernst van de ziekte van Crohn verder te beoordelen wordt de ontlasting onderzocht op calprotectine. Dit is een ontstekings-eiwit die in de ontlasting komt en een aanwijzing geeft over de ernst van de ontsteking. Ook kan uw ontlasting getest worden op bepaalde bacteriën. Omdat MTX het afweersysteem onderdrukt, kunnen bepaalde ziekten plotseling actief worden, bijvoorbeeld hepatitis (besmettelijke leverontsteking). Je kunt hepatitis meedragen zonder dat je hiervan klachten hebt. Een eventuele besmetting met hepatitis wordt getest via een bloedafname.

Vaccinaties (inenting)

Vaccinaties zijn mogelijk minder effectief als u MTX gebruikt. Vaccinaties met een vaccin dat bestaat uit verzwakte levende virussen of bacteriën, worden ontraden bij gebruik van MTX. Denk hierbij aan onder meer aan vaccinaties gele koorts, tuberculose (BCG), bof, mazelen, rode hond (BMR), rotavirus en (sommige vaccinaties voor) varicella (waterpokken). Als een van deze vaccinaties toch nodig is, raadpleeg dan eerst uw arts of de verpleegkundig specialist IBD.

Grieprik

U komt in aanmerking voor de (gratis) grieprik, omdat u een iets verminderde afweer tegen infecties heeft. Hiervoor kunt u bij uw huisarts terecht. De grieprik beschermt u niet tegen alle griepsoorten die er zijn.

Pneumokokken vaccinatie.

De pneumokok is een bacterie die vaak voorkomt in de bovenste luchtwegen zonder ziekte te veroorzaken. Omdat u een iets verminderde afweer heeft tegen infecties, heeft u een iets grotere kans dat u ziek wordt van deze bacterie. Wij adviseren daarom een pneumokokken vaccinatie.

Gebruik Methotrexaat

MTX bestaat in de vorm van tabletten en onderhuidse injecties. Voor de behandeling van de ziekte van Crohn worden met name de onderhuidse injecties voorgeschreven. Tabletten MTX hebben bij de ziekte van Crohn een onvoldoende en wisselende werking. MTX wordt eenmaal per week gegeven en u neemt dit elke keer op dezelfde dag in. Een injectie wordt

door u zelf toegediend of eventueel door uw naaste. U ontvangt instructies van een begeleidend verpleegkundig specialist IBD over de injectietechniek. Hoewel het misschien een eng idee is, blijkt het zelf spuiten in de praktijk mee te vallen en goed te leren.

Foliumzuur

Om een tekort aan foliumzuur en bijwerkingen als misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontsteking van het mondslijmvlies te verminderen schrijft de arts foliumzuur voor. Foliumzuur is een vitamine (B11) en wordt 1 maal per week gebruikt, daags na de injectie.

Bijwerkingen

Het gebruik van MTX kan leiden tot een aantal bijverschijnselen die van korte duur zijn of snel verdwijnen na het stoppen met de medicatie. Naast bijwerkingen, die relatief vaker voorkomen, zijn er ook bijwerkingen als koorts en huiduitslag, die minder vaak voorkomen. Bij iedere mogelijke bijwerking dient u contact op te nemen met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist IBD.

Controles

Nadat u bent gestart met MTX wordt er bloed bij u afgenomen op de volgende momenten:

- 4 weken na starten met MTX
- 8 weken na starten met MTX
- 12 weken na starten met MTX

Indien nodig, kan er van dit schema worden afgeweken. Daarnaast verzoeken wij u iedere 3-4 maanden bloed te laten afnemen op het priklaboratorium op Q-0. Maakt u altijd een telefonische afspraak voor de uitslag.

Interacties met andere geneesmiddelen

MTX in combinatie met alcohol

Alcohol in combinatie met MTX verhoogt het risico op leverfunctiestoornissen. Gebruik bij voorkeur niet meer dan één alcoholische consumptie per dag.

MTX in combinatie met zonlicht

Er kan een iets verhoogde gevoeligheid zijn voor zonlicht. Ga niet onbeschermd zonnebaden en gebruik bij fel zonlicht altijd een zonnebrandcrème met een beschermingsfactor van 30 of hoger.

MTX in combinatie met antibiotica

Meld altijd dat u met MTX wordt behandeld wanneer uw arts een behandeling met antibiotica wil starten. Sommige antibiotica mogen niet in combinatie met MTX worden gegeven.

MTX in combinatie met pijnstillers

Het gebruik van sommige pijnstillers (de zogenoemde NSAID's, zoals ibuprofen®, naproxen® en diclofenac®) kunnen de werking van MTX in het lichaam verhogen. Hierdoor neemt de kans op bijwerkingen toe.

MTX in combinatie met onstekingsremmers

Ciclosporine (Neoral®) versterkt de bijwerkingen van MTX. Alleen samen gebruiken indien uw arts heeft gezegd dat dit uitdrukkelijk de bedoeling is.

Zwangerschap en invloed op de mannelijke zaadcellen?

Onderzoek heeft aangetoond dat MTX schadelijk kan zijn voor het (ongeboren) kind. MTX wordt daarom niet gegeven bij zwangerschap of borstvoeding. Zowel door mannen als vrouwen dient bij gebruik van MTX gezorgd te worden voor goede betrouwbare anticonceptie én deze nog minstens drie maanden na beëindiging van het gebruik van MTX voort te zetten. Indien u een kinderwens heeft, bespreek dit dan tijdig met uw arts of verpleegkundig specialist IBD.

Extra aandachtspunten

Operatief of tandheelkundige ingrepen: Vertel het uw arts als u een operatie of tandheelkundige ingreep moet ondergaan. Vertel het uw chirurg of tandarts die de ingreep uitvoert dat u een behandeling met MTX ondergaat.

Hoe krijgt u MTX in huis?

Nadat uw behandelend arts of verpleegkundig specialist IBD een recept heeft geschreven kunt u de MTX ophalen bij de poliklinische apotheek van OLVG of uw eigen apotheek.

Hoe bewaren?

Bewaar MTX buiten het zicht en het bereik van kinderen, bij een temperatuur onder de 25°C op een donker en droge plek. U mag MTX niet invriezen.

Vakantie

Als u met een vliegtuig reist, neem dan de spuit mee in de handbagage. De temperatuur in het bagageruim is vaak erg laag waardoor er kans op bevriezing bestaat. Zorg voor een geldig medicijnpaspoort, verkrijgbaar bij uw apotheek.

Naaldencontainer

Direct na het injecteren doet u de spuit met naald in de naaldencontainer. Deze mag niet bij het huisafval, maar kan als deze vol is worden ingewisseld bij de apotheek. Het overige afval doet u in een stevige afvalzak stopt het vervolgens in een normale huisvuilzak. Het afval wordt dus dubbel verpakt afgevoerd. Dit om overige personen te beschermen.

Knoeien

Wanneer u injectievloeistof knoeit op bijvoorbeeld meubilair of tapijt dan kunt u de vloeistof direct opnemen met een tissue en daarna het oppervlak met water reinigen. Komt de vloeistof in aanraking met uw kleding, dan kunt u deze het beste direct wassen in de wasmachine. Bij contact met de huid en/of ogen moet u 10 à 15 minuten grondig spoelen met water en hierna contact opnemen met uw huisarts.

Prikaccident

Het is mogelijk dat de mantelzorger zich prikt aan de naald tijdens het toedienen of opruimen van de MTX. Laat in dat geval het wondje goed uitbloeden, door vlak naast de wond te drukken. Dit om eventuele MTX te verwijderen. Spoel het wondje met lauw kraanwater uit. Neem vervolgens contact op met uw huisarts.

Tot slot

- Heeft u lichamelijke klachten, neem dan contact op met uw verpleegkundig specialist IBD. De verpleegkundig specialist kan zo nodig overleggen met uw behandelend arts.
- Zijn uw problemen of vragen niet dringend, overleg deze dan met uw behandelend arts tijdens uw bezoek aan de polikliniek.
- Wilt u eerder uw behandelend arts spreken, maak dan een afspraakverzoek via MijnOLVG of bel met de polikliniek Maag- Darm en Leverziekten voor een telefonisch overleg.

Vragen?

Stel uw vraag via MijnOLVG

U kunt ons altijd bereiken via [MijnOLVG](#). Heeft u een algemene vraag over vergoeding of betaling? Neem dan contact op met uw zorgverzekeraar of kijk op www.olvg.nl/zorgnota. Meer informatie over bijvoorbeeld kosten, bereikbaarheid, onderzoeken en behandelingen staat op www.olvg.nl maar u kunt ons natuurlijk ook bellen.

Meer informatie online

- www.olvg.nl/maag-darm-en-leverziekten

Contact

polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten

T 020 510 87 77 (werkdagen 8.15 – 16.15 uur)

E mdl@olvg.nl

Endoscopie- en Behandelafdeling (EBA), locatie Oost

T 020 510 87 77 (ma t/m vrij 8.15 – 16.15 uur)

afdeling Endoscopie, locatie West

T 020 510 81 76 (werkdagen 8.15 – 16.15 uur)

Route 16

Na 16.15 uur en in het weekend

afdeling Spoedeisende Hulp (SEH), locatie Oost

T 020 599 30 16

afdeling Spoedeisende Hulp (SEH), locatie West

T 020 510 81 61

Oost
Oosterpark 9
1091 AC Amsterdam

West
Jan Tooropstraat 164
1061 AE Amsterdam

Spuistraat
Spuistraat 239 A
1012 VP Amsterdam

Onze Algemene Voorwaarden zijn van toepassing: www.olvg.nl/algemene-behandelvoorwaarden

Aanmelden MijnOLVG via www.mijnolvg.nl | Klacht of opmerking: www.olvg.nl/klacht

Redactie en uitgave: Marketing en Communicatie, 10 september 2021, foldernr.4301